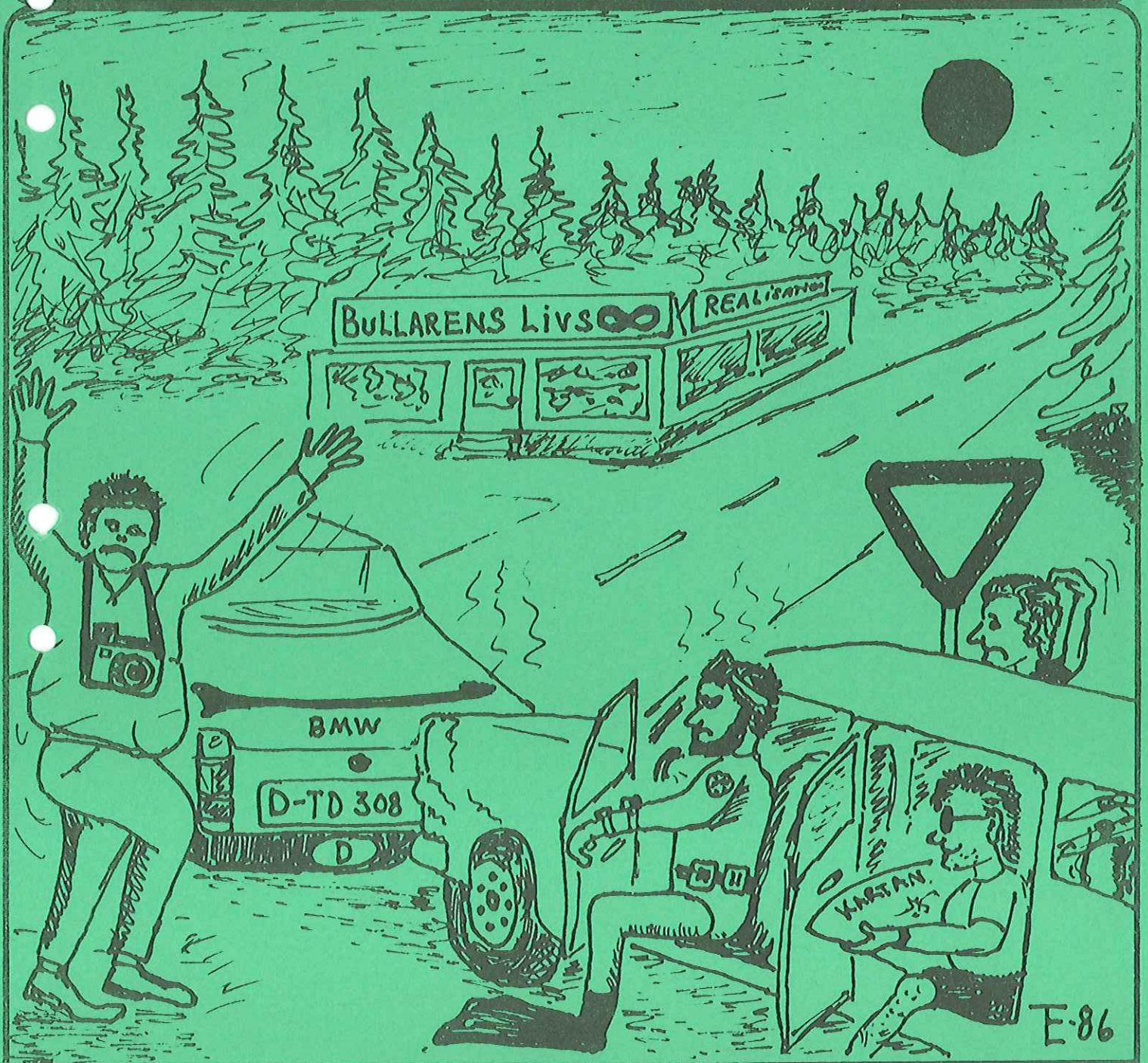

Nr 4/86

Grod- Bladet

grodbladet
KLUBBFAKTA
SDK GRODMÄNNEN Täby

Bildad 1972. Adress: se Ordförande. Postgiro: 85 38 94-4

Klubbtidning för SDK Grodmännens utkommer med 6 nr/år i Feb, April, Juni, Aug, Okt, Dec

Ordförande: Peter Jakobsson Ingefastsv.69 183 42 Täby
tel. 0762 11091

Vice ordf
Redaktör: Timo Ekholm Rosenlundsvägen 17 186 00 Vallentuna
tel. 0762 720 77

Kassör: Björn Stålbom Herrhagsvägen 19 122 48 Enskede
tel. 08 49 60 83

Sekreterare: Helena Kuukankorpi Björkbacksv. 67 1tr. 161 30 Bromma
tel. 08 25 63 06

Dykplanerare: Ulf Jansson Ropgränd 93 183 41 Täby
tel. 08 758 95 25

Klubbmästare: Ingrid Bergqvist Kronobergsgt. 30 112 33 Stockholm
tel. 08 53 35 88

Säkerhetsombud: Örjan Skogsryd Nybykroken 31 nb 163 70 Spånga
tel. 08 761 28 21

Matrielförv. Gunnar Dahlstrand Skärmarbrinksv. 11 2tr. 122 31 Enskede
tel. 08 48 02 61

Ungdomsledare: Vakant.

JÄTTE HÄFTIGA DEKALER
SÄLJES AV: ULF. J, BJÖRN. S,
OCH PETER. J. FÖR ENDAST 15:-
MARINBLÅ MED GUL GRODA.
PLASTDEKALER 1-2-3:- ST.
FÖR HÅRDA SAKER.

Omslagsbild: LÖRDAGSKVÄLL I BULLAREBYGDEN.

grodbladets

HÖSTFEST

EFTER DIV. STRUL MED LOKALEN SÅ BLIR NU ÄNDELIGEN EN FÖRSEHAD BRYNOLFEST NU KALLAD BRYNBJÖRNFFESTEN I STÄLLET. (varför se almanackan)

LÖRDAGEN 13 SEP. KL: 18.00

DRAR VI IGEN FESTEN MED DRINK, EN DRINK MED SKRUV , SALLADSÖVERRASKNINGEN MED VIN

BRÖD OCH TILLBEHÖR SÅSER OCH SÅNT, FÖLJT AV PIKA MED TILLBEHÖR. LÖJLIGA LEKAR

OCH DANS EFTER DIN BÄSTA DANSEKASSETT (märkt med namn) DRINKARNAS FRIA APTON VÄXLAT

NER DANS TILLS ALLA HERRNAT.

till självkostnadspriser

ALLT DETTA FÖR ENDAST

50:- ST.

SOM BETALAS VID ENTREN (dörren alltså)

OBLIGATORISK

ANMÄLAN TILL KLUBBLASTAREN INGRID

SENAST 7 SEP

PÅ TEL

08 533588

KVÄLLSTID.

TAG MED HUSFRUN, MAHLEN, GOSS ELLER FLICKVÄNNE ELLER NÅGOT ANNAN SOM PASSAR OCH

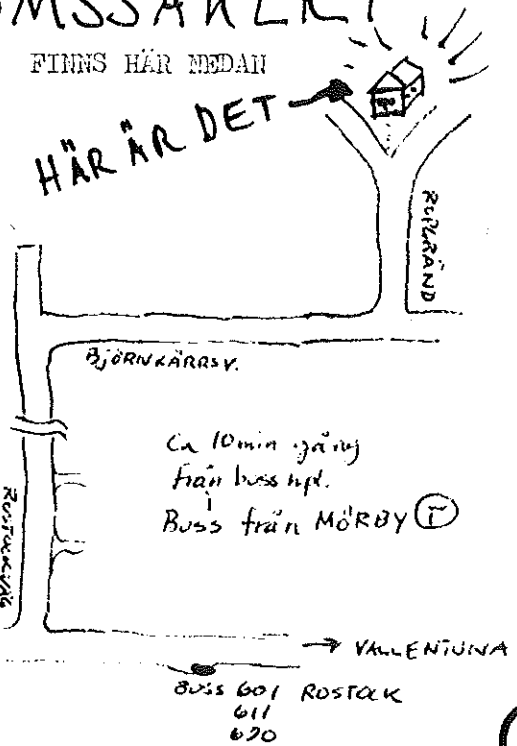
ORÖR (risk för hyperventilering)

SÅ STÄLL UPP NU STÖRTBOMSSÄKERT

OCH FERRA BRYNBJÖRN. HURRA ATT GÅ DET BEBER,

FINNS HÄR MEDAN

HÄR ÄR DET

ENGEBERGA
STOCKHOLM

Buss 601 ROSTOCK
611
620

grodbladet

Sen sist.

Det var från Ängsholmsbadet jag skrev senast. - Den 27.5. ren-
sades Hågernäs- och Täbybaden, men Timo kunde inte minnas något särskilt därifrån, när jag
ringde honom ett par veckor efteråt. Han var redan startklar för

Hovenäset: den 6. - 8.6. i Eppis buss med 9 grodmän. Och Eppis hade lovat att skri-
va om resan, men skulle han ångrat sig så kan jag ju nämna att alla tycks ha varit mycke-
nöjda med vad dom varit med om både på land och i vattnet. Ev. se s. 6 . 7

Åkte man inte till Hovenäset kunde man bevista dykuppvisningen som Ekens dykare
anordnade vid Stadshuset den 6.6. Och minnsann! Stötte man inte på ett par grodmän i folk-
vimlet!

Den 10.6. GRATTIS, Anki och Björn och Josefine, för en son och lillebror. Sid 8

Den 24.6. Styrelsemöte hos Timo, varvid den färskaste Stålbom gjorde sin debut i
klubbssammanhang. Sebastian skulle han döpas till. - Mötesprotokollet på s. 16.

Den 16.7. Kontrollrens under hopptornen vid Ängsholms- och Rösjöbaden. I den sist-
nämnda hittades ett bilsäte och en moped. (Någon av de första dagarna dök Fredde där igen,
och hittade mopeden under hopptornet.)

VECKA 31 PÅ VÄSTKUSTEN.

Lördagen den 26. juli invaderade Grodmännen Bastekärr. Den ena bilen efter den
andra rullade upp på gårdsplanen: Pers var något kantstött efter att ha stängats med en X
tysk i en korsning. En nödsignal kom från Ingrid: hennes Fiat hade orkat bara till Säffle
Vägens riddare efterlystes. För den äran avstod Hans-Georg sin välförtjänta vila och åkte
till Säffle för att undsätta de nödställda. Och när Kenneth kallade oss till infomöte med
kaffe och hallontårta föttades bara Krister med familj. Han kom först på söndag.

Vad nytt på bygget? En rejäl utegrill intill matborden på gårdsplanen: en mycket
uppskattad innovation. I annexet hade installationen av dusch och toilett påbörjats, och
bakom annexet hade ett något provisoriskt tak kommit upp ovanför torkstället. Annars var
det mest bristen på vatten som var problemet. På grund av den långvariga torkan gick brun-
nen i sin ett par gånger. Vi uppmanades att borsta tänderna i gin. Men om nu hade bara
flaggpunsch i bagaget! I sitt anletes svett bar värdfolket vatten från en reservbrunn till
toiletterna så ingen behövde gå bakom husknuten. Och på en timme eller så hade brunnen

X = SE FRAMSIDAN. GIN = ENDAST TIMO PRÖVADE.

hunnit ta igen sig. Med så mycket folk sattes den verkligen på hårt prov. Vi var 33 personer plus 2 hundar, därtill ett tjugotal köpingbor och övriga. Ett glatt kollektiv med barn från 5 månader till tonåren. Låter det avskräckande så kan jag intyga ungarna uppförde sig exemplariskt. En del, som Rasmus, är redan habituéer och kunde inviga noviserna i det hemliga livet i träslottet bortom annexet. De minsta levde högt på sin charm, och bröderna Vallentinus gav tjuvnyp bara till varandra. Visst kunde det kärva till sig någon gång, när både mamma och pappa förvandlades till ett par vidunder och försvann i det okända. Då tillkallades Eva som expert för att klara krisen.

Hur var det med dyken då? Ni kan ju titta i "Kusthav" t. ex. Jag tyckte att det fanns ovanligt mycket sjökock. En gång stötte Ingrid och jag på en havskräfta på bara 15 m. djup. Dagen därpå såg vi en hel låda av dom - intill en ångande gryta i Hamburgsunds hamn. Det skulle varit något att festapa, men vi nöjde oss med djupfrysta räkor som vanligt.

Vädret? Bra för det mesta; för solbad och naturstudier före och efter dyken. Vi hade den här gången två biologer till hjälp: Sonja och Hans-Georg. Redan första dagen berättade Hans-Georg om uppkomsten av klipporna omkring oss. - Något blåsig var det också: Södra Syster i fjärran var bekransad av vitt skum. Så vi höll till inomskärs; det finns gott om bra dykplatser där med.

På torsdagen skulle de flesta iväg av en och annan anledning. Fam. Vuokko hade bråttom hem till packningbestyr, för veckan därpå skulle dom flytta till Den Haag. Timo följde med dom och Sigge och Ketil till Norge. Mika skulle till Grekland på lördan, och jag åkte med till Stockholm. På hemvägen gjode vi ett långt dyk i Gullmarsfjärden, men den omtalade Havskattfamiljen hittade vi inte. Ingrid följde med till Åmål för att hämta sin Bil, och det var inte så lätt att hitta till bilverkstan som vitrott. Så pass stort är Åmål ändå. Långt efter midnatt kom vi till Vallentuna, där Mika skulle hoppa av. Och visa sitt menageri av ormar och ödlor, ox- m.m. grodor och vita möss. Han tog fram en av ormarna, och med ens ringlade den sig kärleksfullt kring hans arm för att välkomna honom hem.

Vad tyckte de som var med för första gången? Jag hyser en förhoppning att någon av dom helt spontant skriver om sina upplevelser. Finns det ngt på s. ?

Mikela

ADRESSÄNDRINGAR

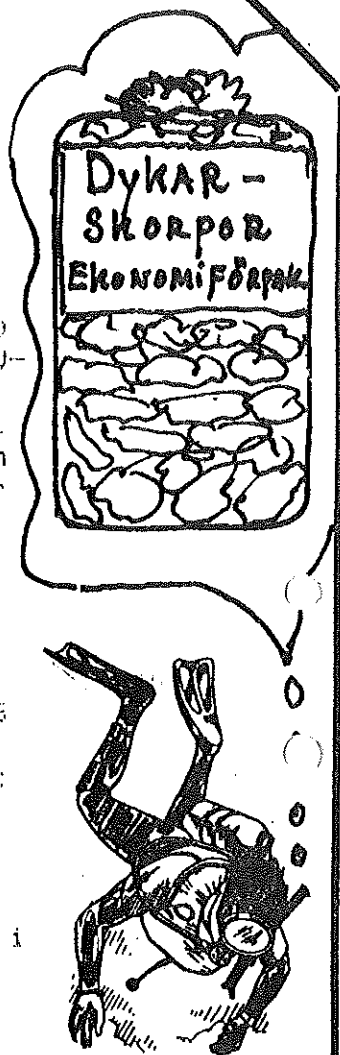
Peter och Helga Scheuerlein Tallåsvägen 338 186 oo Vallentuna Tel. 0762 - 71 232
Pertti Vuokko med fam. Pijlstaartpad 25 2251 WT Voorschoten HOLLAND

grodbladet

DYKHELIG PÅ HOVENÅSET 6/6-9/6 1986 med BDK GRODMÄNNEN

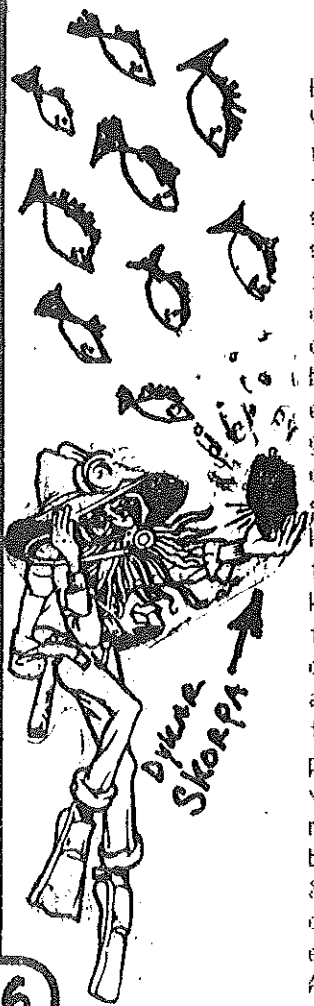
FREDAG 6/6

Svenska flaggans dag och efter avslutat arbete tar jag firmans stora Chevrolet och kör mot Täby och Anders S för att hämta upp honom. Jag kommer lätt stressad till Anders kl 16,00 och undrar stillsamt var är Anders? Han dyker upp 50 min senare och har förstås blivit kvar på jobbet just idag när allt är så bråttom och ingen tub hade han heller utan den skulle han hämta på aqua sport på söder före 18,00 så vi tog lite snabba beslut och jag tog KTH's fina röda VW-buss och Anders tog Chevan för att hämta den hyrda tuben. Jag plockar upp Uffe J och kåkar lite skorpor på vägen till Det världsberömda Vallentuna där Timo och Fredde lastar in sina prycklar för att sedan hjälpa till att packa Per eller var det hans prycklar dom packa?? Nåja en och annan skorpa bjöds laget runt och på väg mot city och rendez vous med Anders hann vi faktiskt med att plocka upp Mika och John, fast det var tveksamt om John skulle få med sin tub för antalet medsläpade böcker var i mesta laget. Flera skorpor och Anders plockade vi upp vid St Eriks Sjukhus och med Eppis vid rodret på folkan lämnade vi kgl huvudstaden 17.45 och efter ett antal skorpor så blev det naturligt att kåka middag i Örebro men det mesta var slut och inget kaffe fick vi heller så det var ruttet och vi enades om att Scandic i Örebro skall slippa bli hemsökta av grodmännen om vi inte måste. Med Anders som driver tog vi sikte på hovenäset och knaprade på några skorpor, vid Mariestad någonstans tankar vi och efter rådjursrakan kör jag järnet ner och vi hoppar i bingen på hovenäset omkring ett.

LÖRDAG 7/6

Efter frukost och några skorpor sätter alla dykande fart mot Vämlingen och vi vet att vi kommer att få ett suveränt dyk redan innan för om man inte gillar Vämlingen ja då kan man ta och sätta en annons i gula tidningen under 'dykprylar säljes'. Ett i många avseenden bra dyk och Anders & jag har sett en hel del men konstaterar att en kurs i marinbiologi inte skulle vara helt fel för det är inte lätt att komma upp och behöva beskriva varenda rand på en fisk eller var den där prickken egentligen satt osv för att alla som har lite bildning skall kunna säga -"jaa du menar en sjömogrunka" eller vad det nu kan heta. För oss som dyker vått var det ganska svårt om man gick djupare än 9 m så vi höll oss på den nivån i ca 45 min och på vägen upp tog vi en plattfisk som trodde att han kunde gömma sig för storviltjägarerna. En kopp kaffe och några afterdive skorpor passade bra men det förskräckliga uppdagades snart, Anders afterdive-hat var kvarglömd på Scandic i Örebro, ve och fasa men efter några fler skorpor så tog han det ganska lugnt och kunde till slut också acceptera en båtresa tillbaka till headquarter. När alla våta dykprylar var upphängda på plats så tog vi en resa till Kungshamn för att bunkra lite frukost och en hamburgare på stans ineställe dvs bryggan satt inte helt fel. En härlig varm bastu var inte helt fel och en del gjorde ett kvällsdyk men jag föredrog en liten kvällslur i bingen för att sedan börja laga kåk till hungriga grodmän, gratinerade makaroner & rökt kalkonbröst satt inte illa efter ett ganska taskigt dyk och en varm bastu, kockarna hade gjort ett gott arbete eftersom det inte blev något kvar på tallrikarna, (kockar: Anders & jag). Snack och sen sängen.

SÖNDAG 8/6

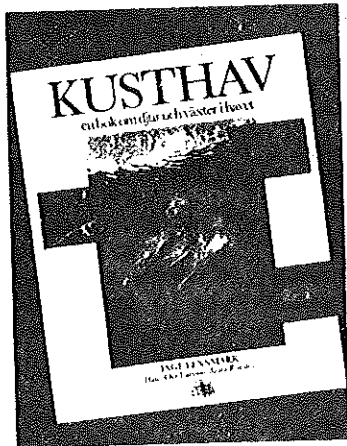
Planerad avresa 09,30 blev 10,00 mot likskär ännu ett erkänt bra dykställe, saltvatten och skorpor och regn på vägen ut. På med en fuktig våtdräkt och övriga prylar sen ner i sjön vid snäckskalen och ner mot 15 m vidare via en klippskreva som man nästan fastnar i men kan ändå ta sig ner igenom på både utsida och insida, som ett svart hål, fortsätter in mellan öarna och vid ytan var solen nästan framme så likskär var ingen besvikelse den här gången heller utan ett suveränt dyk med allt som västkusten har att bjuda på utom möjligen en grotta. Tillbaka till stugan och bastu med efterföljande lunchmiddag och packning, städning och vi vände sätet i bussen så hemresan skulle bli lite mer kul. Avresan inträffade väldigt plötsligt efter diverse underfundiga packningstekniska finesser och de nyligen anlända lymmlarnas förflyttande. Anders tar specialsträcka 1 med fullfart mot Vänersborg och där snabbtankar vi och far vidare till Götene & litet för långt middags uppehåll, flipper och rask avfärd mot Örebro och CARINA en riktig pärla på Scandic har hittat Anders afterdivehat och allt är frid och fröjd igen. Jag tar transportsträcka 2 och take off mot Stockholm sker 20,50, div dåliga band och ännu sämre historier gör tiden till Eskilstuna kort, vi får klart landa men beslutar att diverta och gå direkt till Stockholms city och beräknar landning 23,15. vi landar på Flemminggatan 23,10 fem minuter före tidtabellen och ännu en suverän dykhelg på västkusten är slut. Hade vi fått träffa samma Örebroare som i höstas så kanske det till och med hade kunnat bli ett strå vassare men den här gången tackar vi CARINA för en enastående insats med Anders stråhatt.

MED VANLIGA DYKHÄLSNINGAR

Eppil

Kusthav - en bok om djur och växter i havet

av Inge Lenmark, Hans-Ove Larsson och Anita Runsten, Norstedts

● Ni kanske har sett de fantastiska undervattensbilderna från Medelhavet och Stilla havet. Där Jacques Cousteau och grabbarna simmar omkring bland hajar och färggranna korallfiskar. Ser det inte fantastiskt ut?

Vår nordiska undervattensvärld kan faktiskt vara lika vackra.

Det kan alla se i den här välillustrerade boken. Alla bilder är i färg, och de är omkring 350 till antalet. Men även om bildmaterialet är vackert, så är det inte bara en bilderbok. Texten upptar åtminstone hälften av utrymmet, och den är kunnig och informativ. Vi får veta mycket om de stora "skogsvidderna" under havets yta. Kameran tar oss med från Bottenvikens "stäpp", via Östersjöns "Savann", till Skageracks prunkande "regnskog".

Visste ni att det finns hajar och koraller även i våra vatten? Sådana kan ni få se i den här boken. Ni får också se sjöstjärnor, eremitkräftor, sjögurkor, brännmaneter, bläckfiskar, rödalg, krabbor, havsborstmaskar och mycket, mycket annat. Och vi får veta hur alla dessa djur och växter fungerar i sin livsmiljö, var de lever, vad de äter osv.

TILL DIG
SOM INTE
VET VAD DU
SER ELLER
SETT, KÖP KUSTHAV!

Sist i boken finns ett par avsnitt om hur man dyker och fotograferar under vattnet, ekologiska kretsscheman och ett värdefullt index.

Över huvud taget är detta en fascinerande och lärorik bok om den "inre rymd" som ligger alldeles utanför våra kuster. Texten är faktaspäckad och - såvitt vi kunnat bedöma - fri från fel och grumligheter.

Det är nästan så att man önskar att man var en fisk, så att man kunde kasta sig ut i den underbara undervattensrymden. Tills vidare får vi nöja oss med den här boken.

Men det är inte så illa.

EN MYCKET
BRA BOK
FÖR DIG SOM
VILL VETA
MERA!

I kammaren räddas

och VATTEN
POSTEN. **liv**

Saxat ur VLT 4 maj 1985, en inaktuell/aktuell artikel

Vad händer när kroppen utsätts för tryck och vilka risker finns det vid dykning?

För att behandla dykare för vissa skador används främst en så kallad tryckkammare. I denna artikel berättar vi hur den kammare fungerar som nyligen räddade livet på en ung dykare i Helsingborg.

En tryckkammare består av en ståltank med plats för flera personer. Främst används den för att behandla dykare för vissa skador.

Inne i kammaren utsätts dykaren för mellan fyra och sex bar lufttryck. Det motsvarar det vattentryck som råder på 30 till 50 meters djup.

Dykaren får stanna i tanken medan trycket sakta sänks till normalt lufttryck. Det sker under en tidsrymd på mellan en halv dag upp till en vecka, beroende på hur svåra symptom dykaren har.

Det är alltså lufttryck i kammaren. Under själva behandlingen kan läkaren inne i kammaren dessutom låta dykaren andas med förhöjd syrgasblandning. Detta måste dock ske under särskilt kontrollerade former eftersom ren syrgas är giftig när kroppen befinner sig under tryck.

□ KOMPRIMERAD LUFT

Anledningen till att dykare måste sättas under tryck kan vara tryckfallsjuka eller lungbristning.

När dykaren arbetar i djupet så andas han komprimerad luft. En liten del av luften, kvävet, löser sig under dyktiden i blodet och transporteras till leder, ryggraden, hjärnan och så vidare. När dykaren senare stiger upp till ytan måste han göra det så sakta att all den lösta kvävgasen hinner återföras via blodet till lungblåsorna igen.

Risken är alltså att dykaren av någon anledning tvingas ruska för snabbt till ytan. Då utvidgar sig kvävgasen i kroppen liksom kolsyran i en läskflaska till stora bubblor. Dessa kan proppa igen blodkärlen och ge syrebrist i vävnader och hjärna vilket i sin tur snabbt kan leda till döden.

I det läget gäller det att kvickt få kroppen under tryck igen eftersom bubblorna i blodet då åter komprimeras, löses och alltså öppnar blodomloppet igen.

□ LUNGBRISTNING

Anledningen kan dykaren dyka ner igen eller tas in i en tryckkammare.

Vid dykning till djup grundare än tio meter finns ingen risk för tryckfallsjuka men däremot kan en annan skada, lungbristning, inträffa redan från en meters vattendjup.

Lungbristning kan innebära att de små lungblåsorna, alveolerna, går sönder och luft pressas in med samma följer som vid tryckfallsjuka.

Bristningar i lungan kan uppstå om dykaren inte håller munnen öppen när han stiger upp då ju luften utvidgar sig kraftigt i lungorna när det omgivande vattentrycket sjunker. Man kan som dykare även få lungbristning efter en luftförskatarr eller annan förändring av lungorna.

□ JOURBEREDSKAP

Behandlingen av dykare med lungbristning sker på samma sätt i tryckkammare, ofta i kombination med syrgasandning.

Det finns nio civila tryckkammare i Sverige och tio militära.

Till dessa kommer ett antal privata kammare hos de yrkesmässiga dykföretagen. Marinen har dessutom omkring femton transportabla kammare.

Det ankommer på landstingen att organisera jourberedskapen för sportdykares möjligheter att få behandling även under icke kontorstid i tryckkammare.

ULF BUSCH

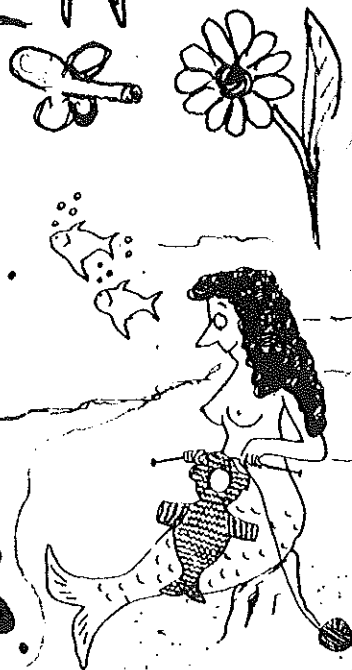

I SÄNGKAMMAREN
BLIR LIV TILL.

CLAES FALK o FRU EN SON.

Björn o ANKI EN SON.

ETT STORT GRATTIS.

DYKARE FOTOGRAFERAR ERIC NORDEWALL.

Av STURE RYMAN
DN:s Norrköpingsredaktion

MOTALA. För exakt 130 år sedan, den 4 juni 1856, lämnade hjulångaren "Eric Nordewall", en så kallad fiolbåt, Vadstena sedan hon lastat brännvin.

Fartyget gick på grund vid ön Jungfrun i Vättern och efter bärgningen sjönk hon och står sedan dess på kölen, men i övrigt oskadat, på 45 meters djup. På måndagen börjde den dykare som först fann vraket interiörfotografera dess inre.

"Eric Nordewall" hade sedan hon byggdes i Norrköping gått i öta kanaltrafik i 30 år. Sedan brännvinet tagits ombord lämnade kapten Bergström över befälet till styrman Eriksson och denne i sin tur överlämnade rodet till en besättningsman Eliasson. Or-

dern var att gå mot Jungfrun. När fartyget närmade sig ön uti Vättern gick hon hårt på grund. Den värdefulla brännvinstasten lämpades över på andra fartyg som senare drog fartyget av grundet. Efter en kort bogsering sjönk "Eric Nordewall" och där har hon stått i 130 år.

Letade fem år

Dykaren Åke Bergnéhr, Valdemarsvik, som nu sköter fotograferingen tillsammans med sin kollega Mats Wohlin från Lidköping, var den som 1980 först hittade fartyget. När han dök kom han rakt på masten och skeppsklockan. Då hade han tillsammans med fyra andra dykare, bröderna Olof och Åke Svensson, Bo Jarsmo och Mats Bagge, letat i fem år efter vraket.

— Fartyget är helt intakt bortsett från bottenkadnan, säger Åke Bergnéhr. Träet är friskt och det är svårt att slå i en spik när vi

fäster märklapparna. Det verkar vara rena kärnviket.

— I skåpen står porslinet och det ser nästan ut som om besättningen endast tillfälligt är ute. Det enda vi tagit upp hittills är namnskylden, ångvisslan och skeppsklockan. Det gjorde vi för att visa att vi hittat vraket. Personligen hoppas jag att det inte blir någon bärgning förrän det finns pengar att konservera fartyget. Hon står bra där hon står.

Nummer tre

Ing-Marie Munktell är kulturansvarig för Göta kanal och bolagets museum. Hon berättar att "Eric Nordewall" är prioriterad som nummer tre av sjöhistoriska fartyg. Etta är naturligtvis "Vasa", tvåa är "Kronan" som skall bärgas utanför Kalmar, och så kommer fiolbåten "Eric Nordewall".

— I höst tar vi beslut om bärgning under förutsättning att det

finns pengar, säger hon. Men först har vi mycket att göra. I morgon tisdags kommer Bert Westenberg från Sjöhistoriska museet och ett gäng dykare från kustbevakningen och de skall hjälpa till att rensa omkring vraket under tiden som fotograferingen pågår ombord.

— Om ett par veckor kommer dykare från Chalmers och de skall med hjälp av "Sjöugglan" exteriörfotografera.

— Det är alldeles fantastiskt att fartyget inte är skadat. Det beror på att det i Vättern inte förekommer skeppsmask som förstör fartygen i salvatten. Tvärtom har Vätterns vatten fungerat som konserveringsmedel.

FOTNOT: En fiolbåt kan liknas vid en hjulångare där fartygskroppen smalnar av på mitten för att ge plats åt hjulen. Fiolbåtarna byggdes för att trafikera Göta kanal.

Arkeologi

Vågsamt dykförsök

En dykarklocka av 1600-talsmodell har byggts på Kalmar Fartygsreparationer. Dykarklockan ska användas vid dykningarna på regalskeppet Kronan i sommar.

Det teknikhistoriska försöket ingår som en del i utgrävningarna av regalskeppet "Kronan".

Dykarklockan, som väger drygt ett ton, ska doneras till Kalmar läns nya museum efter sammanslagningens experimentdykningar.

Regalskeppet "Kronan" förliste 1626 sex kilometer öster om Öland.

— Min forskning kring både "Kronan" och "Vasa" visar att 1600-talets dykare var mycket effektiva, säger Anders Franzén.

— Det är svårt att förstå hur dessa dykare i sin primitiva dykarklocka kunde bärga hälften av "Kronans" artilleri — ett 80-tal kanoner — några år efter förlisningen.

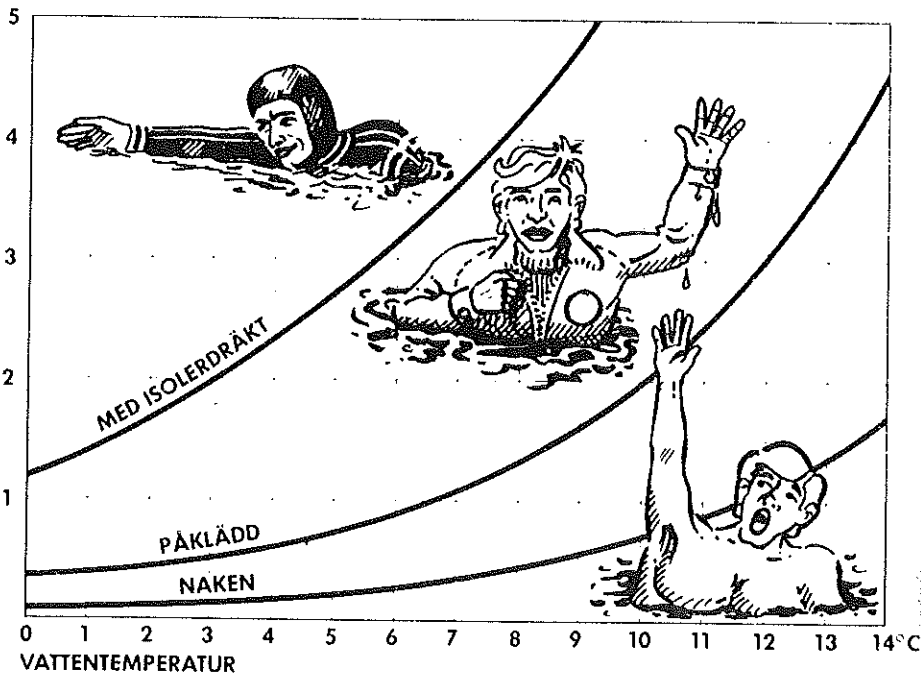
Inte ens i dag är det helt problemfritt att med modern teknik bärga de upp till fyra ton kanonerna, säger Anders Franzén.

— Bara genom försök i fält kan vi få en uppfattning om hur det gick till. Och det nu planerade försöket är ett av de mest spännande projekten inom experimentell marin- arkeologi någonsin i Sverige.

Hela experimentet kommer att videofilmas på uppdrag av British Broadcasting Corporation (BBC) i London.

LÄNGRE ÖVERLEVER MAN INTE I KALLT VATTEN.

TIMMAR

UR BT 11/4-86

Orust-musslor åter ätbara

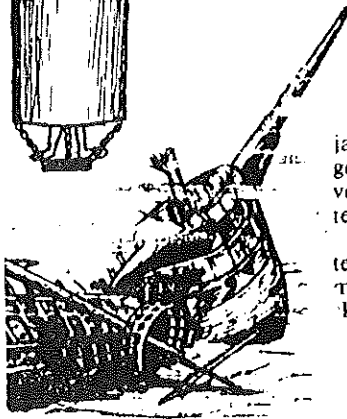
GÖTEBORG (TT)

Musslor från Orust får nu säljas. Saluförbudet hävdes nämligen på torsdagen av Livsmedelsverket. Säljstoppet infördes i slutet av oktober förra året.

Orsaken till saluförbudet är giftet DSP som finns i de alger som musslorna äter. Musslorna själva kadas inte men den människa

som äter musslan kan drabbas av diarré och illamående.

— Det är en förbättring på gång längs hela Bohuskusten men det är ännu för tidigt att häva förbudet för mussler från andra områden än Orust, säger avdelningsdirektör Sven-Olof Fredriksson på livsmedelsverket.

WILLIAM D MARBACH
med SUSAN KATZ
Newsweek
WOODS HOLE

Sensationella bilder ur djupen visar den återfunna Titanic

Missirener tjöt och folkmassor på kajen hurrade när det amerikanska forskningsfartyget Knorr styrde in i sin hemhamn, Woods Hole i Massachusetts i förra veckan, efter den historiska upptäckten av vraket efter Titanic.

Färden hade varit en stor framgång. Forskarna förde med sig video-upptagningar och minst 12 000 stillbilder av det stora fartyget, som ligger förbluffande väl bevarat 4 000 meter under Nordatlantens yta.

Bilderna gav ett spöklikt intryck av den en gång så majestätiska oceanångarens sista timmar, den där isiga aprilnatten för 73 år sedan. Bland de fantasieggande bilderna ur djupet finns några som visar hela vinflaskor och en silverbricka som ligger fridfullt på havets sandbotten, de tomma dåvertarna som bar Titanics alltför få livbåtar och en blick genom ett krossat skylight över den stora trappan på övre däck, där paret John Jacob Astor och andra passagerare från den högsta societeten i New York och Philadelphia hade gått upp och ner till måltiderna i överdådig ståt. Bilderna visade också att akterskeppet på det berömda "osänkbara" fartyget hade brutits av och låg omkring 30 meter från resten av skrovet.

Expeditionens ledare, Robert D Ballard från Woods Hole Oceanographic Institution, sade i förra veckan att den fransk-amerikanska expeditionen hade riktat in sig på ett 20-25 kvadratkilometer stort område, efter att ha studerat historiska positionsangivelser och information från tidigare försök att finna vraket. Det franska forskningsfartyget Suroit hade minskat undersökningsområdet genom att använda en modern sonaranläggning, men hade missat att hitta vraket med bara 300 meter, sade Ballard.

Därefter sände forskarna från Woods Hole ner en undervattensrobot, kallad Argo, som panorerade över havsbotten med strålkastare och videokameror. Efter dagar av fruktlöst sökande hittade de en gigantisk ångpanna; det första tecknet på att man var nära vraket.

Men sedan var det Knorrs gammalmodiga sonar, av samma typ som fiskerfartyg använder för att finna fiskstäm, som först fick eko från det stora vraket. Titanic ligger upprätt och med fören pekande mot norr, sade Ballard, "på en svagt lutande sluttning i ett appliknande landskap, med en liten ravin nedanför."

Knorrs upptäckt lockar hungriiga skattjägare och för att hålla dem borta vägrade Ballard på nytt i förra veckan att avslöja Titanics exakta position.

"Någon kunde ta sig ut där nu och börja dragga och plocka upp föremål och det som finns där", sade han. För att förhindra sådan plundring väckte Walter Jones, ordförande för det amerikanska representanthusets sjöfartskommitté i förra veckan en motion om att Förenta staterna skall leda förhandlingar om en internationell överenskomst om att skydda Titanic. (Samtidigt var företrädare för Woods Hole tvungna att lugna ner franska forskare, som ansåg att amerikanerna hade tagit åt sig för mycket av äran och hade brutit mot en överenskomst om rätten till bilderna från vraket.)

Även om Ballard inte avslöjade koordinaterna till vraket, sade han att fastställandet av vrakets exakta position hade kastat nytt ljus över ett av de stora mysterierna som omger tragedin.

Samma natt som Titanic sjönk hade en brittisk passagerarångare, Californian, legat bi i närheten med stoppade maskiner — en säkerhetsåtgärd mot drivande isberg. Officerarna på Californian sade senare att de hade sett raketer och bly från ett fartyg i närheten, men oförklarligt hade de aldrig undersökt orsaken till ljuset och fartyget hade inte heller uppfångat Titanics nödsignaler på radio.

Vid en undersökning efter katastrofen uppgav befälhavaren på Californian att han hade varit mer än 19 nautiska mil från Titanic, men Ballard hävdar att fartyget i verkligheten befann sig inom 10 mil (18,5 km) och kanske så nära som 5 nautiska mil (9 km) från Titanic.

"Passagerarna kunde ha räddats", sade han. "Ingen hade behövt dö".

Två kvarter öster om Independence Hall och Liberty Bell i Philadelphia, i ett galleri på bottenvåningen i stadens sjöfartsmuseum, finns en mindre känd, men lika fascinerande sevärdhet, som uppsöks av en handfull besökare av de miljoner som årligen lockas till denna stad av den historia den uppvisar och ställer ut.

Andra ovetande besökare, som söker en stunds vila för både huvud och fötter, hamnar ofta i det lilla galleriet av en händelse. Men när de börjar se sig omkring och blir medvetna om

var de hamnat, blir de tysta och nästan viskar till varandra när de tittar, läser och blir fångade av den ständiga fascination som omger Titanics undergång.

Här finns sjömansboken för Frederick Fleet, utikiken som först såg det isberg som hittade den förment osänkbara oceanjättens svaga punkt och sände henne till Atlantens botten den 15 april 1912, med förlust av över 1 500 liv. I dokumentet fastslås helt oemimentalt att Fleets tjänstgöring i Titanic upphörde den dagen, med tillägget "till havs".

Där står en bruten döcksstol, upplödd ur Nordatlanten, draperad med den flytväst som bars av Ava Astor, hustru till John Jacob Astor. I en monter finns ett "marconigram" från ångfartyget Amerika som varnar Titanic för isberg. I en annan monter finns repertoaren för Titanics orkester. Den omfattade bl a "Lysmaskidyll" och "The Teddy Bears' Picnic".

Än en gång har mystiken kring Titanic, rotad i det som var den kanske mest gripande sjötragedin i modern tid, fångat nationens fantasi — och riktat ny uppmärksamhet mot det lilla galleriet vid Philadelphia Maritime Museum.

Knappast på något annat ställe i världen berättas historien om Titanic mera detaljerat och mera autentiskt än i denna samling av konstföremål, fotografier, målningar, vittnesmål och annan dokumentation som ägs av The Titanic Historical Society och permanent ställs ut här sedan 1982.

Museets läge i Philadelphia är "ur vår synvinkel absolut ideallikt", säger Charles Haas, en skollärare från Randolph, New Jersey, som är ordförande för sällskapet, en 22-årig organisation som kan skryta med tusentals medlemmar i 25 länder.

Philadelphia är en av nationens stora turismagneter, säger Haas. Sjöfartsmuseets erbjudande att inhysa samlingarna var "varmt" och "spännande". Museet är tillräckligt litet för att samlingarna kring Titanic inte skall "drunkna". Och Philadelphia själv har en mängd förbindelser med Titanic; en del av stadens ledande invånare var bland passagerarna.

Sedan den 1 september, när Titanic själv hittades på oceanens botten av en amerikansk-fransk expedition, har en ny känsla av spänning och förväntan gripit både sällskapet och museet. Utställningen har fått en ny innebörd för dem som besöker den. Man hör viskningar om "otroligt" och "förbluffande" och förvåning över att en del av de förmodade vanningarna om Titanic i själva verket är myter.

I motsats till den allmänna uppfattningen spelade exempelvis fartygsverkstern inte psalmen "Närmare Gud till dig", när det stora fartyget sjönk. Den spelade en hymn kallad "Hösten" och före det hade den spelat amerikansk ragtime.

Varvet som byggde Titanic sade aldrig att hon var osänkbar. Det var en egenskap som tillskrevs henne av en imponerad press och som sedan har blivit en oskiljbar del av legenden efter katastrofen.

Havet var inte heller stormigt den natten, som det är på många av teckningarna och målningarna och i filmer som har gjorts om katastrofen. Nordatlanten beskrevs som "polerat glas" och "lugn som en kvarndamm". Ingen dansade heller den kvällen. På brittiska fartyg var dans inte tillåten på söndagar.

Men mystiken överlever och lever vidare.

"En faktor", säger Haas, "är att man kan närma sig historien om Titanic på så många olika sätt: som sjöfartshistoria, som en sociologisk studie, som en psykologisk studie av människor under svår press. Det finns sådana som har studerat katastrofen från en övernaturlig utgångspunkt med förändring och allt".

"Själva grundberättelsen är lika spännande som vilken diktad thriller som helst", säger Haas. "Det fanns en vid skala av olika människor ombord och ofta kan man finna en speciell person att identifiera sig med. I mitt fall var det Lawrence Beasley, som var skollärare som jag. Beasley var en av dem som överlevde."

Inte minst bland de bestående elementen av fascination har varit det stora sjunkande fartygets tydliga symbolik som slutet på 1800-talets period av optimistisk tro på de oundvikliga teknologiska framstegen. Gud gick kanske inte till botten med Titanic, som det sägs i slutrepliken till en av de senaste Titanic-filmerna, men ett dominerande västerländskt sätt att se på världen gjorde det kanske.

Ett annat element var ödmjukheten och ofta självuppförfingen bland fartygets förmögna passagerare, som reste i Titanics första klass salonger, kopierade på Versailles, som beundrade dess franska gobelänger, åkte i fartygets fyra hissar och badade i badrum med förgyllda tak.

Nära det avbrutna akterskeppet fotografierade undervattenslåden Titanics aktra lastbom och en av de aktra lyftkranarna med stativ

Sanal ur:
Tempus magazine
Nr. 38 1985
(b.l.g. 1/17-18)

Museet där alla myter
kring haveriet avlivas
UR VENTILEN 1-86

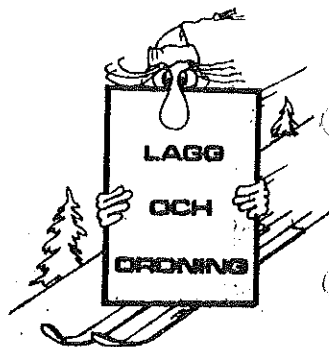
Utställningen fäster också uppmärksamhet på ett element som sällan nämns: Även om fartyget drevs av det brittiska rederiet White Star Line, ägdes det av ett amerikanskt holdingbolag som hade grundats av bankieren J P Morgan. Huvuddelen av de rika passagerarna var amerikaner — den brittiska överklassen undvek Titanic som alltför skrytsamt vråkig.

Och besökarna kommer till galleriet för att lära sig mera om det stora fartyget som seglade mot sin undergång med, vad utställningen kallar, "naivt övermod".

Haas, som i likhet med andra ansvarskännande experter hoppas att det stora vraket kommer att lämnas i fred med sina döda, medger att han känner stor spänning inför utsikterna till nya kunskaper om tragedin som fotografierna kan förmedla och inför utsikten att få ställa ut en del av bilderna.

"Det är fortfarande en historia som inte är färdig", säger han. "Sjuttioåre är efteråt lär vi oss fortfarande nya saker om fartyget."

WILLIAM K STEVENS
New York Times
PHILADELPHIA

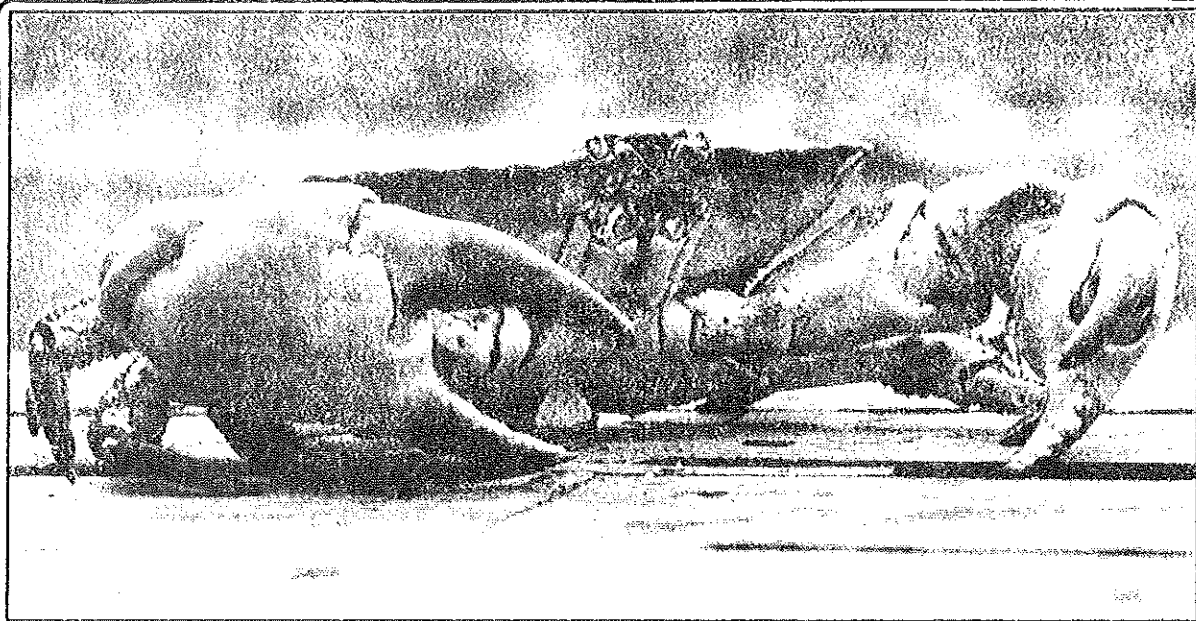

Foto: OLLE WESTER

Från Lofoten och söder ut kryllar den norska kusten av krabbor så här års. Allt fler svenskar letar sig dit för att skaffa gratisdelikatesser.

FISKA KRABBA I NORGE

■ Allt fler svenskar söker sig under hösten till Norge för att fiska krabba.

Längs hela den örrika norska kusten kryllar det av denna tiofotade delikatess, från Lofoten i norr och söder ut.

Krabbfisket är helt fritt och kostar inget. Inte ens "fisketrygdavgiften" behöver betalas.

På Nessel Camping i Rörvik, Vikna kommun (Nord Trøndelag) till exempel finns krabb-burar (krabbteiner) att hyra.

En del föredrar gamla trasiga nät.

Campingvärdarna vet hur man skiljer en välmatad krabba från en tom. De som på natten springer upp på land och lätt kan fångas med häv är ofta utsvultna och tomma och därmed värdelösa som mat.

Krabborna kokas på campingplatsen eller kan, efter 15 september, föras in till Sverige levande. Det enda tullen kräver är en skriftlig försäkran på att krabborna inte ska sumpas eller planteras ut igen, utan kokas och spisas hemma i det egna köket.

15 kilo fisk får fritt för-

as in i Sverige, men ingen tulltjänsteman lär ännu ha vägt fiskkassar deklarerade som självfångad fisk avsedd för egen konsumtion.

Miss inte musslorna

Musslorna som lever i det klara och rena norska havsvattnet tillhör de friskaste som kan plockas i vår del av världen.

Kam-musslan är den allra bästa matmusslan, anser många, vanligare och mer lättfångade är blåmusslan och o-musslan.

OPPLYSNINGSSUPP-

VALGET FOR FISK, Maridalsveien 31 B, Oslo 1, sänder gärna en broschyr gratis om hur musslor ser ut, var de förekommer, vad som kan ätas, hur de tillagas och konserveras.

Musslor ska vara levande när de kokas. En frisk mussla kniper ihop locket.

Musslor med öppna skal är döda och ska kastas.

Kvaliteten är bäst från nu till april.

Tio kilo musslor får föras in till Sverige utan att tullen och livsmedelsverket knorrar.

BOSSE DAMM

MAN KAN JAGA
MED KAMERA
OCKSÅ!

På stationen

- Jag vill ha en biljett till Flora.

Stinsen letar förtvivlat i stationsförteckningen men får till slut lov att fråga.

- Ursäkta, var ligger Flora?
- Ligger? Hon står ju här bredvid mig.

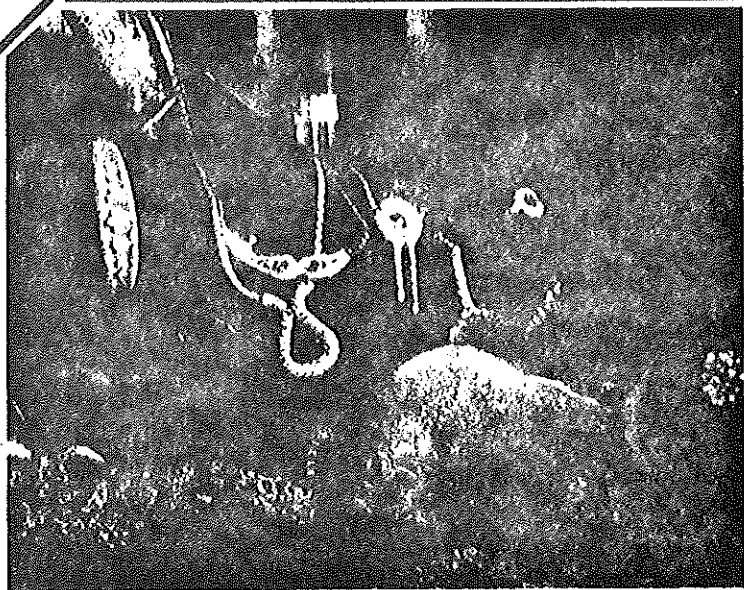
Ingen konst

- Jag har slagit vad om att jag kan vara utan mat i fjorton dagar och utan sömn i fjorton nätter.

- Kan du det?
- Ja, om jag sover på dagarna och äter på nätterna.

- Kära Sixten, den här natten kommer du aldrig att glömma...!

Varning för arg vaktfisk

● ● ● Juvelerare David Smith visade smycken för en miljon kronor i sitt skyltfönster i Southend, Essex, och var rädd att de skulle locka tjuvar. Så han lade glittret i en stor glässkål tillsammans med "vaktfisken" Precious.

Precious är bara en decimeter lång men som väktare värd sin vikt i guld, en sydamerikansk piranha med rakknivsvassa tänder. Ett stim piranhas kan på några minuter förvandla en människa till ett skelett utan en gnutta kött.

I SOMMRAS VID SMÖGEN KANAL.

— Ursäkta mej, jag ska skriva en artikel om västkustens attraktioner, och vad priserna ligger på just nu!

Den handlar om det rasande teatersällskapet som kom till norrlandsbyn, där man den här kvällen skulle ha en föreställning för ett gäng grovhuggna skogsarbetare. Allt startade väl, stämningen var god och så kom man fram till det stycke i pjäsen där hjälten kommer in, kysser hjälntinnan och säger:

— Finns det något underbarare än en kvinnas läppar?

— Ja, skrek en upphetsad skogsarbetare. Jag vet ett mycket bättre ställe.

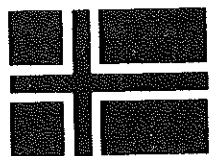
Vild uppståndelse, teatersällskapet avbröt föreställningen, vände sig till länsman och förklarade att om man skulle göra en ny föreställning nästa kväll så fick han vara så vänlig att finnas i salongen för att upprätthålla ordningen.

Och så kom kväll nummer två, repris på scenen där hjälten störtar in och avfyrrar sin replik:

— Finns det något underbarare än en kvinnas läppar?

Det var då länsman reste sig, höll revolvern upp i luften och skrek:

— Den första jävel som säger kutta blir nedskjuten på fläcken . . .

Norska
RUTAN

Normännen var med redan i mänsklighetens gryning. Adam i Paradiset var norrman, nämligen. För ingen annan man i världen skulle väl stå bredvid en naken tjej och äta äpplen?

— Vet du varför normännen alltid har renar på sina lusekofter? — Nej! — Det är så förbannat svårt att virka ett torskstim!

På Volvo-fabriken i Göteborg har ingen av de norska gästarbetarna lunchrast. Det skulle ta för lång tid att lära upp dem igen.

Normannen blev inbjuden på stor galamiddag i Stockholm. När han kom hem blev han tillfrågad hur det varit. — Maten var väl bra — men kan ni tänka er — dom försökte pracka på mig ett vin från 1934!

— Vilken dålig kokbok, sa normannen.

— Häll olja i pannan står det, men oljan rin bara ner i ögonen!

Hobbydykarna säger med en mun, att det finns ingenting som toppar de sällsamma känslor av mystik som genomströmmar en då man träffar på en gammal sjunken skorv.

Svårt för dykare

tåla vanlig luft

Ur Ny Teknik
Nr 40/85

OCH GRODBLADET
NR 1-86 FRÅN
SÄNDERMÅLJE SAK

En gasbubbla i ormeus öga kunde Robert Boyle se när han för 300 år sedan utsatte en orm för något som idag skulle kallas mättnadsdykning.

I sin forskning utsatte den irlandske fysikern en orm för högt atmosfärtryck.

Vad Boyle kanske inte visste, men i personalen vid marinens dykercentrum noga ser upp med, är att sänka trycket långsamt när en dykare varit trycksatt.

Så till exempel tog det hela 27 timmar att komma till ytan från 15 meters övertryck för de fyra dykarna i provet med mättnadsdykning nyligen.

Iade Boyle varit i farten och enkelt trycket snabbt hade dykarna inte bara fått gasbubblor i ögonen, utan också blodbanorna livshotande blockerade av bubblor.

Efter något dygn är alla kroppens vävnader mättade med andningsslutens kvävgas, motsvarande det högre tryck som dykaren vistas i.

Blodet mättnas

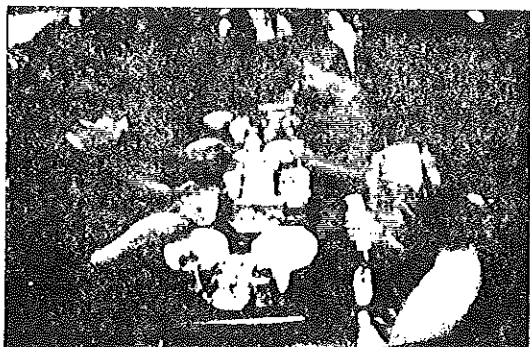
Snabbast mättnas dykarens blod. Det tar bara någon minut. Långsammast sker kväveupptagningen i ben och fettvävnader, berättar Anders Muren, forskningschef vid FOA.

Utvärdringstiden för kvävet, när sen trycket sänks, beror på genombloedningshastigheten. Genom ogats glaskropp i ex diffunderar gasen oerhört långsamt.

Enda sättet att få ut kvävet ur kroppen är att andas ut gasen. Det är alltså detta som sker under ett dygn i tryckkammaren medan trycket sänks i etapper.

Det fysikaliskt lösta kvävet ger dykaren några som helst symptom - varför vet man inte. På djup större än 60 meter får dock kvävogasen kraftig narkotisk effekt på dykaren.

Det är en av orsakerna till att man vid djupdykningen ersätter kvävogasen i andningsslutet med detbart helium.

En arbetsvecka har dykarna Hans Jacobsson, Rolf Svensson, Göran Comstedt och Agna Rapp ätit och levt ett "normelt" liv inne i tryckkammaren.

Även syret i andningsslutet måste bemästras vid längre tids djupare dykning.

15 meter är nämligen det största djup som en dykare tål om han under längre tid skall andas vanlig luft.

Syret får under högre tryck en direkt giftverkan på människokroppen.

För 100 år sedan beskrevs syrgasförgiftning för första gången, men fortfarande vet man inte vad förgiftningen beror på, säger marinens dykeröverläkare Hans Röcker.

Vi tror att syret påverkar ytspänningen i lungvävnaden och att cellerna faller sönder vid högt syrgastryck.

Vid ytterligare högre tryck ger syrgasen dessutom epileptiska kramper. Man tror att vissa enzymer då rubbas.

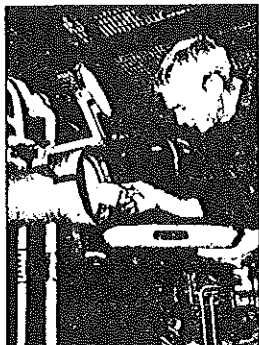
Fenomenet har att göra med syrgasens partialtryck. Boyles gaslag har ju som bekant lärt oss att produkten av tryck och volym är konstant. Med andra ord ökar syrgasens tryck genom att dykaren sjunker djupare. Detta ökade syrgastryck tål kroppen alltså bara ner till 15 meter.

I praktiken har man klarat detta genom att minska andelen syrgas i andningsslutet. Sådan gasblandning kallas i sammanhanget nitrox.

Den nya metoden med mättnadsdykning och vanlig luft är en kontrollerad kompromiss med dessa skadefaktorer.

Man klarar kvävgasproblemen genom att dykaren under hela tiden bor på 15 meters djup i mättnad.

Syrgasförgiftningen klarar man genom att dykarna bara under begränsad tid utsätts för förhöjt partialtryck. Under de fyra timmar per dygn som de gör utflykter till arbetsplatsen på 30 meters djup, hinna syrgasen inte ge dykaren några skador.

Sven Lindvall försör de fyra dykarna med fika via en liten sluss.

★ - Berta, det regnar ute.
- Låt det regna, för fan.
- Som du vill, Berta lilla!

Gumman Lundström hade köpt en papegoja som svor så förskräckligt. Till slut ilsknade hon till och sa: - OM DU INTE SLUTAR ATT SVÄRA SKA JAG VRIDA NACKEN AV DIG! Senare på dagen sa hon till papegojan: DET ÄR VACKERT VÄDER IDAG. - Ja, sa papegojan, DET ÄR ETT FÖRBANNAT VACKERT VÄDER IDAG. Då tog gumman papegojan i benen och slängde den runt, runt i luften så att fjädrarna rök. - Nå... sa hon. VACKERT VÄDER IDAG, VAR DET!
- Vackert väder? sa papegojan. Var i helvete var du, när den förbannade cyclonen kom...?

Lantbrukare Jönsson ska in till stan och handla. Hans fru ber honom köpa ventilgummin åt hennes cykel. Men när Jönsson kommit till stan kommer han inte ihåg hennes önskemål förrän i sista stund och rusar in i närmaste affär, som råkar vara en sjukvårdsaffär.

JAG SKALL BE ATT FÅ NÅGRA VENTILGUMMIN, säger han. - VENTILGUMMIN, skriker expediten. DET VAR VÄLDIGT VAD MÅNGA OLIKA NAMN DET FINNS PÅ DEN VÄRAN. När Jönsson kommit hem frågar fru om han kommit ihåg att handla till henne. - JADÅ, säger Jönsson, LIGGER I MIN ROCKFICKA! Fru går ut i hallen och kommer tillbaka med paketet i handen och bevisen uppsyn. - MEN GUSTAV LILLE, INTE SKULLE DU KÖPA TILL TRAKTORN INTE...

Den snygga topplarkan cyklade den långa vägen till stan för att handla. När hon ställde cykeln mot trottoarkanten bar det sej inte bättre än att den föll omkull. En yngling som berättade händelsen tog chansen att bli närmare bekant med flickan genom att skutta. Han sa: - Jag tror visst att cykeln din har svimmat. Flickan som inte var rodd av skämt svarade: - Du skulle nog också ha svimmat om du varit mellan mina ben lika länge som cykeln!

Bencke satt på stamliet med sina polare och alla skrot om den tjugo som de skulle klara av. Bencke sa att han nog skulle klara av 10 på raken. Det skulle han aldrig ha sagt för icke han tvungen all slå vad med polarna om det. Sögl och gjort, han begav sig till närmaste bordell och sökte upp en villig tjej. De första sex gångerna gick alla tiderna. Den sjunde gick trögt. På den åttonde började det verkligen gå illa emot. Den nionde var fruktansvärd. Den tionde var på utmattningsträsen. När han sedan begav sig hemåt kände han att han blev pinsnidig. Han stannade vid vägkanten och lumlade med gylfen en lång stund. Till slut tillade han ner och sa: - Det är ju inget farligt, jag ska bara pinka!

Fosterljudmätare hör bubblor i dykarens blod

Ur Ny Teknik 40/85
SEM OVAN

★ Pojka, hela sommarn har ni tale om duktiga maratonlöpare. Nä, ni skulle ha vuri mä i min ungdom. Vi skulle kuta ett sånt där maraton di kallart. Å när vi skubbat runt och kom te målet, så visa då säj att klocka stannat. Så då va bara te å ställa öpp säj och göra om alltihop. Då ä va jag kallar maraton.

Med en enkel apparat för att lyssna på fosterljud kan man effektivt höra om en dykare har bubblor i blodet. Kvävgasbubblor i blodomloppet är en av de allvarligaste skadeorsakerna efter dykning.

Apparaten, stor som en enkel voltmeter, sänder ett 2,6 MHz ljudknippe via en svängare.

Svängaren placeras i närheten av dykarens hjärta och höger formak.

Likt ett ekolod tas reflektorer

ljud emot av svängarens motlagarsida.

Instrumentet känner dopplereffekter som uppstår när blod och eventuella gasbubblor passerar och ljudet av pulterande vätska presenteras hörbart i apparaten. Gasbubblor hörs tydligt som knaster i vätskeflödet.

Med denna utrustning kan man påvisa bubblor på blott några µ storlek och sätta in symptombehandling i god tid innan dykaren känner några ledsmärtor.

Vid marinens mättnadsdykningar var franska dykindustriföretaget Cumez intresserat av vissa mätningar. Med en enkel apparat lyssnar Martine Caroz på dykaren Eddie Kronenboms hjärta.

"ETT GOTT RÅD."

SOM ALLA DYKARE VET KAN
DET IBLAND BLI RENT AV
OLIDLIGT PÅ TRÅNGA
DYKCENTRA, I BÅTAR, I
BASTUN, I BILAR OCH
BUSSAR NÄR SOMLIGA
ÄTER ÄRTTOR MED PUNCH
ELLER KLÄMMER PILSNER,
VRÅKER I SIG PANNKAKOR
ELLER ANNAT GASBILDANDE.
MÅ VI BLI FÖRSTA SKÖN LUKT-
LÅTANDE KLUBBEN I VÄRLDEN!
GRODMÄNNEN KOMMER ATT EMOTTAGAS
MED GLÄDJE VÄRLDEN ÖVER.

Det är en känd sak att nutidens jäkt och höga levnadsstandard till stor del inverkar på den mänskliga organismen och att många människor lider av besvärliga gasbildningar. Vi vill därför uppmärksamma Eder vår nya apparat, vilken anbringas i ändtarmens mynning. Denna kan levereras med olika dofter, såsom viol, ros, nattens drottning och 4711.

Då vi genom Edra vänner och bekanta hört att Ni lider av synnerligen illaluktande vädersläppning, vilket är besvärande inte minst för Eder själv, utan också för Eder omgivning, tillåta vi oss rekommendera vår lilla apparat, vilken på ett naturligt sätt regleras förbränningsgasernas uttömning.

Apparaten levereras till följande priser:

Nr. 1.	Viol	kr. 95:-
Nr. 2.	4711	kr. 130:-
Nr. 3.	Viktoria (orgelton)	kr. 180:-
Nr. 4.	Jasmin (hawaiemusik)	kr. 185:-

lagstadgad varus katt samt portokostnader tillkommer.

Vid vår i dagarna pågående reklamförsäljning rekommenderar vi Eder särskilt nedanstående apparater till ett reklampris av endast 110:- inkl. varus katt.

Nr. 107 Trumpetfanfar med rosendoft.

Nr. 102 Morgonsång med klöver och timotej.

En av våra försäljare, vilken en dag råkade följa efter Eder observerade att Ni ofta såg Eder omkring med en skygg blick. Han var då genast på det klara med orsaken därtill. Han inrapporterade saken till oss, som efter bästa förmåga söker bistå Eder och våra medmänniskor med rådgivning och bot mot dessa laster och svagheter.

P.S.

För mera religiösa finns även den moderna vädersläppningsapparaten Melio med hallelujarop och trumpetstötter. Pris inkl. varus katt 165:-.

Högaktningfullt
AB. Springer & Fiser.

FLUGSKIT

Elefanten vältrade sig vållustigt i floden då en liten mus ropade från stranden: - Hörrudu, tjockis, kom upp ur vattnet ett tag. Elefanten klafsade ilsket upp och bölade: - Vad vill du din lilla flugskit!?

- Äh, sa musen. Jag ville se om du knyekt mina badbrallor!

★ Bussige Benke är en plikt-trogen rackare. Han har exempelvis aldrig missat jobbet med en enda minut. Men så hände det alltså en morgon. Benke kom en hel timme försent och basen sa:

- Det liknar inte dig att komma så här mycket försent?

- Nä, sa Benke, men i morse vaknade jag i vanlig tid och skulle krypa över gumman för att komma ned på golvet och då slog hon upp ögonen och sa:

- Nä, Benke Karlsson, du kan verkligen inte gå till jobbet med DEN DÄR!

Det är inte sant!

DEN BLINDE MANNEN trevade sig fram med sina händer mot bardisken, fick fatt i barmästaren och lät sina händer långsamt känna sig fram i dennes ansikte, varefter han frågade: - Är det du som är barmästaren här? - Jovisst, är det något jag kan hjälpa till med? - Kan du vara bussig att torka av mina händer, det fanns inget papper inne på skithuset...

Apotekare Bengtsson var tvungen att gå ett kort ärende och under tiden lät han springpojken vakta apoteket. När Bengtsson kom tillbaka frågade han springpojken om det varit någon kund inne.

- Ja det var en gubbe här för en stund sedan. Han ville ha något medel mot hosta!

- Jag gav honom en flaska ricinolja.

- RICINOLJA! vrålade apotekaren. Mot hosta!?

Hur tusan kunde du göra något så dumt?

- Dumt? sa springpojken. Nej då, litte självi! Han står där ute och håller sig i lyktetolpen och vågar inte hosta, för då skiter han på sig.

MYRVRÅL

EN GAMMAL GODING? Det var den om elefanten som varje dag gick till myrstacken och ställde till en fruktansvärd ordedå för myrorna. En dag när elefanten dök upp gick myrorna till samlad attack. Men alla ramlade till marken... alla utom myran Ernst. Han lyckades krypa upp till elefantens hals. Myrkompisarna, liggande på marken, skrek hysteriskt åt honom: - STRYP DEN DJÄVELN, ERNST!

BRÖDBIL?

EN IRLÄNDARE FRÅN BELFAST som hade emigrerat till Sverige gick upp på arbetsförmedlingen och sökte jobb.

- Äh är ni från Nordirland, sa tjänstemannen, säj mig, hur är det där nu? - Det kunde vara värre, svarade han. - Vad hade ni för jobb i Belfast? frågade tjänstemannen - Jag var akterskytt på en brödbill!

1600-talets arbetsmiljö

Åtta liter öl om dagen

ta liter öl om dagen. Men låg man länge ute till sjöss så tog både öl och färskvatten slut och man fick nöja sig med att dricka Östersjöns bräckvatten.

När Wasa bärgades hittade man 18 skelett efter besättningsmän. Kvarlevorna visar att besättningsmännen ofta varit med om svåra olyckor med ben- och armbrott som följd. Flera visade också tecken på skador från hårda slag. Tandstatuserna var usel. Många bar spår efter elakartade varbildningar i käkarna.

Men värst av allt och det man fruktade mest ombord på 1600-talets skepp var elden. Bröt den ut återstod bara att överge skeppen, som var mycket eldfängda med allt sitt tjärade trä, tågvirke, segel och krut till kanonerna.

Text
Örjan Ekström

Uppgifterna hämtade ur boken: Wasa, kungens skepp av Bengt Ohrelius och Lars-Åke Kvarning. LiberFörlag

Livet ombord på ett krigsfartyg var hårt i äldre tid. Men rikligt med öl ansåg man att besättningen skulle ha. Båtsmännens ranson höjdes vid mitten av 1600-talet till åtta liter om dagen.

Vissat är det praktfullt, regalskeppet Wasa, med sina ornament och skulpturer. Men de fynd som gjorts visar också på en annan sida hos skönheten. Som arbetsmiljö var Wasa säkert ett inferno för de utskrivna sjömännen.

Livet ombord var hårt på 1600-talet. Betalningen var usel, liksom kosten och kläderna. Besättningen sov huller om buller, direkt på

däcksplankorna, mellan kanonlavetterna. Kläderna var ständigt fuktiga och hygien var ett okänt begrepp.

I krigstid skulle cirka 140 sjömän trängas med 300 soldater på de snålt tilltagna utrymmena. Folket ombord saknade ombyten och möjligheter att torka sina pal-
tor.

Sjukdomar spred sig lätt ombord. Mest fruktade var rödsot och skörbjugg. Ofta

var mer än halva besättningen obrukbar på grund av sjukdomar. Förfrysning som ledde till amputeringar av både armar och ben, var vanliga under vinterhalvåret.

Alkoholen flödade. Ölransonerna var ordentligt tilltagna för att motverka skörbjuggen. Men ölen behövdes säkert också för att man skulle få ned den salta, torra och oftast härskna kosten.

Varje besättningsman fick i början av 1600-talet tre liter öl om dagen, men det ansågs otillräckligt och ransonen höjdes därför till drygt fyra liter. I mitten på 1600-talet ansåg man att en båtsman borde ha minst åt-

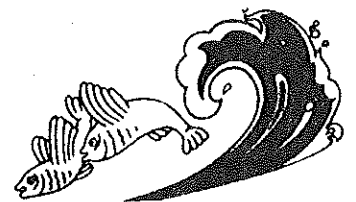
10 GODA RÅD

Om konsten att påskynda hjärtslag och skaffa sig bra magsår.

1. Gå på kontoret på kvällarna, lördagar, söndagar och helgdagar.
2. Tag portföljen med dig hem de kvällar, som du inte är på kontoret. På det sättet kan du återuppfryska dagens bekymmer och förtretligheter.
3. Avslå aldrig en framställning - säg alltid ja, ja tack, allright, till alla inviter.
4. Tacka ja till alla inbjudningar, till möten, banketter, kommitteer osv.
5. Åt aldrig en måltid i lugn och ro. Se till att du kan hålla en konferens medan du äter.
6. Betrakta fiske, jakt, golf, biljard, kortspel, segelturer, promenader osv. som ett slöseri med tid och pengar.
7. Var övertygad om att det är dumt att ta ut den fritid och ferie, som du egentligen har rätt till. Försök inte att undvika jukt!
8. Dela aldrig ansvaret med någon, bär alltid själv hela ansvaret. Tag gärna på dig extra ansvar.
9. Om arbetet fordrar resor, se till att du kan arbeta på på dagen och resa på natten.
10. Undvik aldrig en diapyt. Ge dig i kast med allt.

Bosse stod i kassan på Domus. Han hade lördagshandlat. När han skulle betala fattades det ett par kronor. Han började att gräva i plånboken. Det bar sig inte bättre än att en kondom for ur och hamnade på golvet. Kunden bakom honom, en snygg brud, råkade sätta sin fot på det lilla paketet. Bosse harklar sig och säger: - Jo... eh... jag tror att du just nu trampar på min "regnrock". Bruden lyfter på foten, tittar med ett leende på Bosse och säger: - Ta gärna med regnrocken hem till mig i eftermiddag så kan vi kanske sätta på den en påskrage...

Det finns tre sorters människor:
De som lär sig av andras misstag,
de som lär sig av sina egna misstag och
de som aldrig lär sig...
Den som tittar på när båtgrannarna
manövrerar kan lära sig mycket.

grodbladet

STYRELSEMÖTE SDK GRODMÄNNEN DEN 24. JUNI 1986.

(hos Timo E.)

Närvarande: Timo, Björn, Helena, Gunnar, (samt Anki, Josefine, Sebastian (?)

- § 1. Justeringsman: Timo Ekholm.
- § 2. Ett aybörjardyk är planerat till lörd. den 5. juli vid landsort. Klubben kommer att betala resan med lotsbåten för deltagarna. Sista anmälningsdag den 29.6.
- § 3. Timo ringer runt om kontrollrenset vid Åageholms- och Råejöbaden. (d.16.7.)
- § 4. Adressändring:
Peter och Helga Schencklein:
Tallåsvägen 338
186 00 Vallentuna Tel. 0762 - 71 232
- § 5. Nästa styrelsemöte den 26. aug. hos Ingrid Bergquist.

Vid protokollet:

Helena Kuukankorpi
Helena Kuukankorpi, sek.

Justeras:

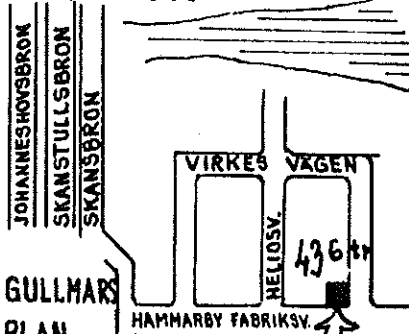
Timo Ekholm
Timo Ekholm, v. ordf.

AQUA SPORT KATARINA BANGT. 48
TRYCKER OCKSÅ DINA FLASKOR
TEL. 08-44 78 78.

Vårda dina
luftflaskor!

Vi flytt under
sommaren

SKANSTULL

Gasflaskkontroll HB
Hammarby fabriksv. 436
104 80 STOCKHOLM
08-41 22 02

mot NYNÄS
HAMN

**GASFLASK-
KONTROLL**

Saltvägen 35
123 56 FARSTA
Ring 08-94 18 08

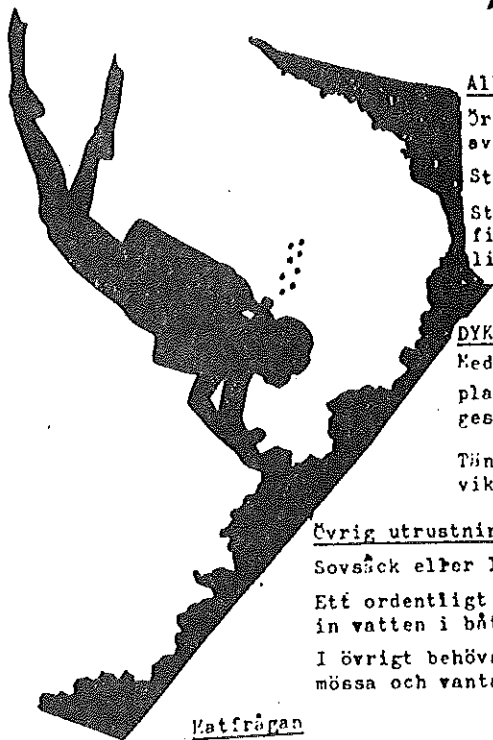
GLÖM NU INTE
FESTEN 13/9.
HOVENÄSET 26-28/9
OCH KALENDARJET.

grodbleadet

SISTA SOMMARTIDSDYKET SKER VID HOVENÅSET V-KUST.

AVRESA FRED. 26/9 C:AKL.16.00 HEMMA IGEN SÖND. 28/9 SENT.

Allmänt

Örebro Sportdykarklubb har en stuga vid Hovenåset på västkusten (i närheten av Kungshamn/Smögen), som vi har hyrt under helgen 26 sep. - 28 sep. Stugan ligger nära vattnet och båtarna, så vi slipper släpa grejerna så långt. Stugan har 40 bäddplatser som samtliga är på det övre planet. På bottenplanet finns ett stort kök, allrum, bantou och dunchar, i direkt anslutning till stugan ligger pumplokalen.

DYKTRUSTNINGEN

Medför komplett utrustning. *Det Finns* Inga möjligheter att komplettera på platsen. Glöm inte UV-lampa med fräscha batterier d' möjlighet till nattdyk ges.

Tänk på att packa utrustningen ordentligt. Inga lösa prylar (med undantag av viktbyltet) eller plastpåsar.

Övrig utrustning

Sovsäck eller liknande samt gärna en kudde.

Ett ordentligt regnställ och stövlar är ett måste, då det inte sällan stänker in vatten i båtarna.

I övrigt behövs inte så mycket, men tag gärna med varma och oömma kläder även mössa och vantar, toalettartiklar, handdukar, loggboken och en nammärkt termos.

Katfrågan

Du fixar frukost, lunch och middag. Du ordnar också varmvatten till te och kaffe som vi tar med oss ut till dykplatsen. Mackor att ta med breder var och en själv vid frukosten resp. lunchen.

Priser

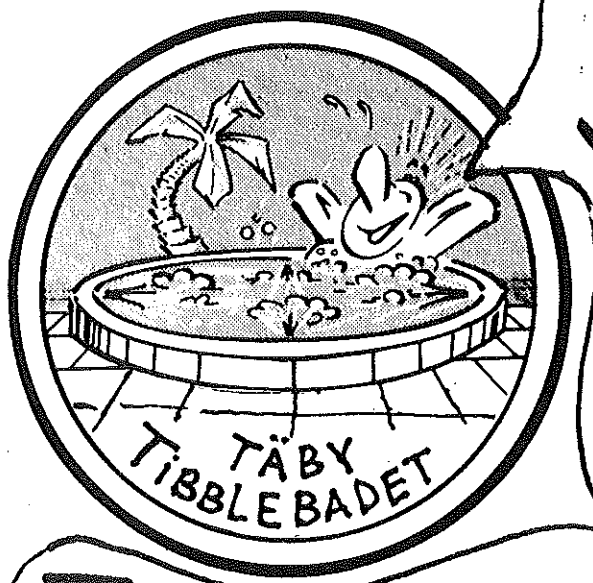
Priset beror lite på hur mycket man dyker. Varje luftfyllning kostar 25:-, varje båttur kostar 20:-, och sängen kostar 50:-/natt. Sedan tillkommer buss- och matkostnader. Det är svårt att spika ett pris idag, eftersom det beror på hur många vi blir och vilken typ av transportsätt vi tar.

**ANMÄLAN SENAST 15/9 TILL
ULF J. TEL. 08 758 95 25
ARB 757 0730
SAMT 100:- TILL VÅRT POSTGIRÅ
SNARAST. NR. 85 38 94-4**

Gamla och nya medlemmar, nybörjare och gamla rävar alla hälsas hjärtligt välkomna till en härlig dykhelg på Hovenåset!

KOM IGEN NU
SOFFLIGGARE!

NU ÄR DET DAX!
ATT BÖRJA BADA I
TIBBLEBADET IGEN
ONSDAGSKVÄLLAR KL. 20.00
- 21.45 MED BÖRJAN 10 SEP.

SKÖÖNT
ATT FÅ BADA
PÅ GRODMÄNNENS
EGEN TID!

EGONS BLY
SÄNKER DIG DIREKT
FÖR ENDAST 15:- KG
RING 0762-74887

grodbladet

KALENDARIUM HÖSTEN 1986

AUGUSTI

HELG 30-31/8 (SANDHAMN.)

Dykresa till OXELÖSUND. Anmälan senast omgående !!
Alternativt blir det utflykt med båt från Stockholm om det blir
för få anmälda till Oxelösund.

***** OBS Nytt datum Lördag 13/9 OBS!

SEPTEMBER BRYNOLF-FESTEN !! Nya grepp för nya fester.

TID: KL 18.00 den 13 september

PLATS: Kvartersgården på Ropgränd i Skarpäng, TÄBY

Höstens klo.

Se även annan plats i GB sid 3

OBS →

OBS →

HELG 20-21/9

Dykresa till västkusten. Vi besöker Örebro SDK i HOVENÅSET.
Anmälan senast 5/9. Vi försöker ordna gemensam resa i buss.
15 platser bokade. Flera redan anmälda. SE sid. 17

***** SÖNDAG 11/10

OKTOBER Dykutfärd med Jeppes båt Västkusten. Avgång från Stavsnäs kl 10.00
Dykmål Sappemer.

***** HELG 8-9/11

NOVEMBER Dykhelg på Sandhamns dykcenter. Mer info från dykplaneraren.

Nytt → 17/11 Studiebesök på Kungsholmens dykstation (brandstation) kl:19.00

***** ONSDAG 10/12

DECEMBER Luciasim i Tibblebadet. Klubben bjuder på lussefika med dopp.

Dessutom ordnas det båtutfärder med Stockholms Sportdykarförbund.
RING till dykplaneraren om mer info. Pris 50 kr.

Styrelsemöten 1986. Alla kl 19.00

25/9 hos Helena Kuukankorpi

29/10 i Tibblebadet

25/11 hos Björn Stålbom

16/12 hos Gunnar Dahlstrand

* Ring till DYKPLANERAREN om *
* du undrar om dykning eller *
* vill anmäla dig. *
* ULF JANSSON tel 758 95 25 *

.....
DYKUTFÄRDER I STHLMNS SPORTDYKARFÖRBUNDS REGI

Sön 14/9. Sönd 21/9 Sön 12/10

Pris 50 kr anmälan till Björn Rosqvist tel. 08 91 55 53 mellan 18.00 - 23.00

JÄRFÄLLA SDK: 4 - 5 okt MS SALLI gör utfärd från Gräddö
Bokning genom Roland Ljungkvist tel. 0758- 506 10

EKENS PÄRLA: 4 okt Gudrun vid Södergrundan

Bokning genom Mikael Frohm tel. 0758 400 71

AQUATIC OXELÖSUND: Mälareö avgår från Gamla Oxelösund kl 09.00 Lördagarna
6/9, 4/10, 31/12.

Pris 75 kr

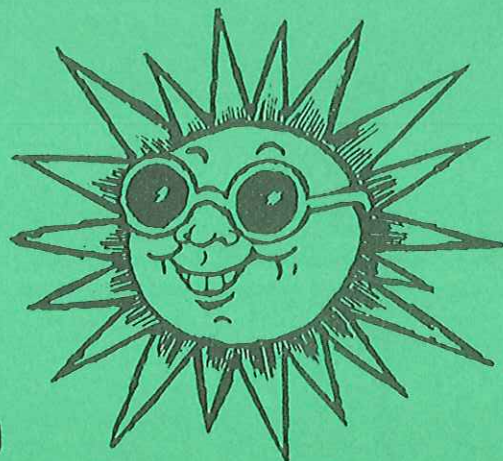
Bokning genom Sture Hultqvist tel 08 84 96 98

BROLIMA CAVIAR: 6 sep. Dylmål Mellani alt. Ingrid Horn Dalarö Skans
Bokning Peter Tillander tel. 08 752 95 28

BOKA
ALLTID
FÖRST!

VAR FYLLER
GRODMÄNNEN
SIN DYKLUFT?

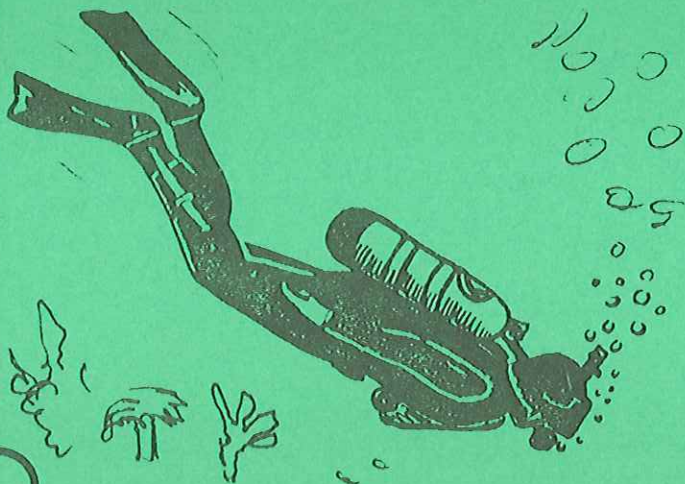

Jo Hos

Seändiver
VANADISV. 27
STHLM. 08-312208-80.

LUFTA, BLI AVPRICKAD PÅ LISTAN
OCH BETALA DIN 10:A.

ÖPPETTIDER: MÅND-FRED 10.00 - 18.00
LUNCH 13.00 - 14.00
LÖRD 10.00 - 14.00

VÄLKOMMEN.